

Плати сваког четвртка
по долгов табаку.
Прву Горв, Ау-
стро-Угарску, Босну и Гер-
цеговину!

З Е Т А

ЛИСТ ЗА

КЊИЖЕВНОСТ И ПОУКУ.

Уредник:

ФИЛИП Ј. КОВАЧЕВИЋ.

Прегледао је Црне Горе
и њена прегледа шаљу се
сваком издању.

Прегледао је Србије у-
платује се Великиру В.е.
лику у Београд, а на ду-
гајет крајина под ларсом
Р. VamradnoviĆ Castano,
са „Зету“.

Прегледао прималу сви
мама књижевни и поз-
натуре експлицитно. Га-
свакогласна писма не по-
лажу се.

Број 20.

Четвртик, 13. Децембра 1935.

Година I.

У с к о к Ј а н к о .

Привојетна из црногорског живота.

IX.

(Свршетак.)

Ђуди као он, док не виде не виде, ама кад нешто
пазрнују, напрежу очи док не виде јасно. Узмучило се
човјек, никако да заспе; обрће се с бока на бок, сједа,
пуши, по чеље трља чибуком чело, неће ли му крије-
пути видјело у мозгу. Зауду богме! Е наслућу истину,
чини му се, а чини му се: слутња га не пара, али ни-
каквих другђех призна не види. Промисља на попа-
њање Јанково откад му је у кућу, ономине се свега,
али не види ни трага каквој сузи. Предрај онег у
намети неће ли се сјетати чега што би Стану одало.
А-ја! ни томе трага! Онег зна да је мајка јој ту, да је
сваха ту, а жене су бистра легзела у тијелу работани,
а немају узва на језику, на би му казале и да их не
пита. Мис по човјек и нагајао на сваку руку, а све за-
луду. „А рашта се онако зацрвела и сисела, кад је
уиптамо шта она мисли?“ та га мисао никако не остав-
љаше, но му се привезала уз слутњу. То, осми њега
видјеше и мајка јој и знопа, на све троје онога часа
као да пури на језику прочиташе што јој бјеше на срцу;
срдар се сјећа како се женске гзледнуше. А кад троје
по некое маломе билегу једнак нешто наслуте, е тад
је по прилици слутња основана.

Он се диже, па крену да се са домаћином поразго-
вори. Зовну је два три пута, али му она не одговори,
јер слатко спаваше. Види човјек, е пу никакве бриге не
море, а онег жло му је будити, јер видјаше да је
уморна, пак се врну да леже, рекавши на глас: „е ва-
да Богу!“

„Тата!“ шапну нечији глас. Бјеше то Стана, која
је лежала подале од мајке, па га чула. „Тата! пита ти
треба?“ придаде она.

„Чујем јавола!“ рече срдар у себи, чешкајући се
по глави. „И не паде ми на ум да би она могла бити ту
близу! Срећа да се Јока не пробуди, е би ова чула
све!“ Па онда протежући се и зижехујући, као тобож да
забашури, рече:

„Ја, дијете, шћах нешто да је пшам, нешто о“...
Па онда навлан зјевну, не знајући шта ће измислити;
на онег додаде: „може јој бити, питају је сјутра,“ и
по е к споме простирачу пред коздобом.

Али ни Стана дотле не бјеше ома стисла. Она је
лајено видјела све што је дотле с одеом бивало, како је,

пушећи рукама размазивао, као што је вада чинко кад
се кидаше са својим мислима. Видјела је све то дура,
јер се ни њој не спаваше, а може бити наслућивала је и
узрок оневе бриге.

„Ма теби, тата, не свава се?“ поче она.
„Богме, дијете, не... Јади га знали, нешто ми се
развио сан... Да ако сад заснем! Друго је то дана!“

„И шћаше да леже, но му у тај мах сину чудна ми-
сиса: „Јако би било,“ помисли он, „да се ја баш с њом
поразговорим? Да је онако из далека, ама из далека, на-
ведом, неће ли ми се исповијети!...“ Тр, ама како да
попне! Прогледаше се, па... и мени је мука...
Онако, да покунам... А оставио на њу у јутро с

Срдар Јанковић

Тако се срдар шћинао, а дура, управ као навлан,
љему не:

„Богме, тата, ни мени се не спаваше!“
„Хм!“ рече срдар. „А што? какис су па теби
бриге, да не спаш!“ Па се одмах попречи, „да, понекад
се челадету развије сан... Па оди, дијете, к мени, да
ме разговориш, јако ме ушнџак!“ рече смијући се.

Пура напуц корет, па дође и сједе уз она. Он пу-
љаше чибук, доминирајући се како ће заоливити. Она му
извади из беее кремен, отпило и труд, па укреса и при-
чала му. То је она често чинела. Срдар припагли од-
бијати прве димове, неће ли му што брже на ум папути
како ће најјештије да започне. А-ја! Једна му је ријеч
једнако била на устима и њу паусти:

„Ма, бога ти, Стане, шта ти мислиш, шта је
Јанку?“

„Ја... шта ја знам? Шта онег мене питаш? Зар
се Јанко са мном причао?“ одговори пура, доста срчано.
„С тобом се, вапштину, причао! Ти кеп сад знати шта
му је!“ додаде, смијући се на силу.

„Ама видлиш... мени се чини... чини ми се баш
с тебе је ово...“

„Које? Шта? Шта је с мепе?“ рече она, напре-
жући се из пштијех да то изговори оштро, јер јој пара
загрга у крпљачу.

„Ма, мени се члпа да се он загледа у те, а ти у
љ, па...“

Стала хитро да устане, а он, ваљда знао напријед

да ће то ова учинити, па још хитрије ухвати је око паса.

„Нећ побећи вазај, по чуј! Чуј сад . . .

Она прикључи сву снагу и трзну се, али снажна мишица срдараца, као гвоздени обруч, саопила се око ње. Видели е ј ј је задуку отимати се, прислаоши главу на очеве груди и брзину плаката, рекавши: „тата мој, шта ми то збориш?“

Сузе је загушише.

И зашта пригоровац дјевојци говорили о томе, и још то отац дај говори, е то је мало необиљно!

Срдару се заросише очи, јер тога гвозденога јунака, пишта на свијету није тако дигало као Стапине сузе, као што га је она, мимо икога, могла разведриши и развеселити. Забоље га то, па је загрли и стаде је аудушкати на својим руњавим, раздрљеним грудима.

„Нена, моје дијете, умири се . . . Речи само једну ријеч своје тати!“ рече јој он неколико пута.

„Пустити ме!“ виђаше цура. „Пустити ме!“

„Хоћу, ево само одговори ми једну ријеч,“ а он диже руку с ње.

„Ма што?“

„Били га узела?“

Она се диже, али је оп ухвати за скут. „Е, нећеш док не одговорити!“

„Вих!“ одговори она и одести као кошта.

„А кучко једна!“ вићну јој мати, која се бјеше притјала. Она је, истина, савнала кад је домаћин знао, али се бјеше пренула и тамап их застала у потопље, тако да је све разумјела.

„А кучко једна! Хоћеш ми домаста! . . . Нећеш, божа ти вјера!“ прпдаде стара дјетету.

„А ево, божа ти вјера, ако се ја овде за што питам!“ одговори срдар и диже се пут ње, мрзави и пљетурен, као да ће му град из чела ударити. „А што? . . . што грајеш, као да си се номанила!“

„Ја поманим нијесам, по ми је невоља! . . .“ одговори Јока дижући се. Њено сукољаво и жуто чело бјеше тога часа борама набрано. На лицу јој се виђаше тврда одлучност. Никада је зар, срдар не видаје таку. Човјек се шобоја бруке. Зна женску худ. Стаје је помагања и граја, ако он не попустиш, па ће сви пакозно дознати тај час око шта је заваља, а он би прегорно десну руку да се то не дозна. С тога се оп савлада, па ће њој, блазим гласом:

„Тише, Јоке, тише! Зар ти је мило да те и други чују осим мене? Кажити што знаш, ама мени кажи, а не бјешу свијету!“

„Невоља ми је, чоче!“ одговори она нижим гласом, али истим нагласком. „Невоља ми је, е виђо мизни оцу дјевојцину и наговарани је да се уда за онога скитача из свијета!“

Срдар плану, па је стипше иза деспе шаке и трзну њоме. Жена се прени и паде на кољена, па хукну од муке. „Аман! за Бога!“ једва наговори.

„Чујеш ти бабо!“ говораше он кроза зубе, једнако трзнујући њом. „Чујеш ли ти! Није она дјевојчина, по моја швер. А он је мар е тога скитач што је к нама утека' од витешке невоље! А, бабо!?“ и замахну чибуком.

„Аман, за Бога! Не ломи ту руку што ти је једну едњивила!“ кликоваше јадница.

Па те се ријечи он прену из бјеснила, па јој пусти руку и стаде се обазирати, да није кога ту.

Жена се с муком диже и сложил руке за ткашицу, па се шпеше одмаћи, али је он ухвати за рамена и угну полагло, па и он сједи украј ње.

Обоје мичаху за неколико. И њега и њу обузе једна мисао. Учиње им се чудно и жалосно то што им се догоди, јер то би први пут у њихову дугу вјековану. Никада догле он на њу не замахну, а до душе ни она му до тада не даде узрора.

„Чујеш, Јоке!“ започе он. „Јако ми је, вјере ми, што смо до овога дошли, сад кад смо блазим гробу по дому. До сад Пригоровац није држао жену, као ја тебе, а и по сад ћу, вјеруј! Но се човјек заборави. А јесп ли ме наједна, као никада до сад, јеси, зашта!“

Она дубоко уздахну.

„Сад нијепо, по тенану да се поразговоримо. Хоћеш ли?“

Она мучаше.

„Е, бога ми, збори, јер је ред да се то прекида, да отпади што шпест. Тако ја ли овако . . . Ето, повиљо сам ти о Вурђену-дне! Што учињеш, учињеш по својме наговору. Да те чујем и сад. Ко зна! Ако не вићешени сад зборити, ја те другом нећу слушати, знаши нијепо! . . . Промаше ме вјед. Збори слободно, само не шрамоти. Сваку ћу ти чути. Ти рече да ти је невоља. Да чујем, жено, какав!“

Отпао он започе те ријечи, она се по мило прибра, пак најваљ, уздахнувши још једном, одговори:

„Како ми није невоља! Ја забем е ће крв с ње пасти, па вих је рала мишн што прије, а ти затезани до сад. Сад си се олет претомислио, па хоћеш домаста, хоћеш бруку у кућу. Ти знаши шта ће Пригоровац рећи кад чује да је срдар Пејо узео у кући човјека и дао му швер. Ње би то вјеровао? . . . Ја, Бога ми, немам ништа против онога момка (Јанка), по ми је мило, — а ти лијепо знаш — као да ми је од срца, по мало прије, у вједу, рекао онако. Па и за њега, ти знаш да ће бити пријекоран. Нека све то, по сам ја дјевојку готово обрелла у Приморје . . .

„Пољко жено!“ прекиде срдар, „највише ми знае за ову лотозу, она је најглавнија, па ћу ти с тога одмах на њу одговорити. Ја мислим е је ред да ја те узглави, а не ти. Ти ћеш бити рекла: ја немам ништа против тога, ама како Пејо учини! Је ли?“

„Ја сам то држала као у руци. Та сам рече ономадне да је добра кућа, да је добар човјек, да . . .“

„Ја то и сад вељу. Ама си се ти заметрла, ако си ми почето обрелка.“

„А што ћу, де!“ рече она спуждено.

„Ништа, по сићн сјутра у Мирал, дозови човјека, па му реци: зборила сам е домаћинном. Оп је рекао да за сад не може бити говора о томе, по нека се најваље к њему јесена, кад сиће на Његуше, па ће се видјети; али нека држе на тајно!“

А Јока, живо, готово вресло, прихвати:

„Дакле, зблила, јесемс. Дакте би могло бити?“

Срдар зашпјека главом, па настави:

„Тако ти реци, а чуј ме даље, да ти одговорим и па друго. Што мислиш да ће људи нама замјерити, а Јанка прекорити, — то баш нијепен погодило! Да је Пригоровац, коме је гроб овје закопан од Косова, који би

оставио своју крсту свијећу и своје огњиште, која би се одлекао својих живињех и мртвињех а приближи се уз туђе огњиште, — с томе би била брукла до вјека, а и нама узгаи. Али, жено, Јанко је човек из свијета, кога је иштешка невоља змао пригнала: појек кућиш а јунак. То се знаду Приморци. Какав дакле зазор, рашта?... Није, бога ми, но част, јер ћемо имати зета с којим ћемо се поносити... Да-у, шта кажеш на то?¹⁴

Јоке не одговори, но се погнула, но зна се да ли под теретом јада, или тихих домаћинињех разлога. Он је гледаше преко чибука, али према слабој звијезданој свијетлости, не мога разабрати шта јој бјарем лице каже, кад језик не говори. Он гледају на лебо, на мало наклони свој крупни кош ближе к њој и настави:

„Оси свега тога промисли и па нас! Да па нас! Ми смо ближи гробу по дому, као што попријед рекох, Да речемо удајмо ћевејку у Приморје, или ће му драго, свеједно, иша била, туђа се назвала. Од ње нам већ никакве најде. А и без тога, ти знаш како ми се с њом растати. Дакле, остајемо ми с овиме лудиме ћетом, да ни га Бог поживи, — сержару поче глас дрхтати — ама... ама Бог зна, учувај Боже, да ни га нестане, е... Мајка ми, добра жена, ама туђа жена! Шта је веже узга нас! Веже је тај дјетић, а да њега Бог узме, једва би чекала да од нас побјегне, ако с ништа другог а оно од јада. Па, да ти право кажем као ми је и досад, јер није у тјелом годинама, да може удвати... Дакле, што би ми? Ко би нас пригнао још ово мало дана? Како би нам било у пустој земљи, у живјј гробници? Ко би, нам очи склопо?... Е, све је у Божијој руци, ја знам, али ред је на све промишљати, је ли?“

Јока ни на то не одговори, али се бјеше исправила, тако да јој видје узме, па коме језу не бијаше већ тјегли срдиби, по таква туга просеула се по њему, а у исто вријеме дијеје круљне узме, наврзе јој на очи. Сержар одби неколико димова, гледајући је, а кад се оне дијеје узме скоро трање низ пене сухе образе, он је узме за руку, пак ће:

„А сад обримо па веселију страпу! Јанко у кући, кућа весела и као свијетла. Дobar, милосан за нас, весело, знавше. Напа Стале неће се одвајати од нас. Бог ће ни дати порода, — промисли: наше учувај, који ће скакутати око нас. Мали Милуи стећн ће коло браће и сестара, што ће се сванити око њега. Промисли, моја Јоке, пуна кућа младости и живота! Сав тај подмладак расти ће и напредовати како ми будемо гроњивали и привикали се к бјечној кући. На кад нас Бог позове, ћесемо ли се, носидије толпиквјех јада и невоља, што прегријесмо, ћесемо ли се задовољно свијетом растати, кад оставимо тако у кући?“²⁴

Е, то Јоку занесе. Од једног, ама једном, преобрани се. Неста ничилана, неста бриге, по готово весело гледаше у домаћина, тако је живо предочила све јешоте што јој је домаћин напизао. Шта ћен! Така ги је жена-сва мисао, прсвртљана. А да речећ имала је рашта и замишети се па така обставна. А он омет навезао то, као сержар Пејо, чувени говорница. А како је омет заговарао те рјечи! Би сваку пригнао па рану, као месем. Она га сад ћаше радо слушати нијежу ноћ, ни и што дан, да је продужко.

Видје сержар, прочита јој па лицу, као у отвореној

књизи, да је већ предобно, па јој дрину руком, као да је ономете с је и њу иск ред да што узврати.

„Па богме и ово сиромаштине што нам је Бог дао, но ће нам је уздржати, ко ли обраћивати? Зар ми стари, ками да нам је!“ рече Јока, кад да бјеше она оно пријед све изговорила, па сад то наставила. Е, чујеш ти тога! Тако се већ бјеше замишле?

Сержар је заргаи и полудби у челу.

Под тијем толики цјеливом, кога не бјеше осјетила Бог зна отклад, ружен се прози по њеном жутом лицу, па та ружен сале и оточи јој прат.

„Е бруке наше!“ рече она дижући се. „Да ово ко види?“²⁴

Видјела бјеше то зора на истоку, па сад с тога се и она зарумени. А звијезде, стражарнице поине, оме по-блаједније, па као да одлећеше у вис. Неставе их. С тога ли зар?

„Јако је за ту бруку, али не би било за ону те ти заноче, кад рече Стана да је кућа!“¹⁴

„Не збори ми више о томе, Пејо... Ције она кучка, но гоудубина, но моје јакље... А ће нам је, да је зовисмо, да јој...“

„Нека сад“, рече Пејо, дижући се он. „Но чуј! Не иди сјутра на Мират, као што ти попријед рекох, него преко сјутра, кад ја појем на Цетиње по Јанка, но зета“¹⁴ додаде шанатом.

„Е, је бјех и заборавила онога! Ама чујеш, Пејо, грехота је омет онога чољенка варати, ако ћу му рећи ошак као што ме научи. Грех...“

„Нисемо се гријешити, не!“ прекиде је он смјијући се. „Ти ћеш ми казати истину, овако: Стана је вјерета, то ти ве тајно кажем, а без мога знања. Поздравно ти се сержар и рекао да опрости... Твојој кући вазда част и поштовање. Ја је ријед да се згумоге, прије но се чуло што ти намишљаш. А сержару би мало било сирјателити да се због ња омет, вантину...“

„А, како, чоче?“ прекиде њега Јока, у чуду.

„Богме лако!... Не стављаш се? Мена ниште Милуу!“¹⁴

Јока избуљила очи и зинула.

„А што је то тако чудно, чудно ја ли грешно? Што си зинула? Зашто се Милуа не би удаљ? А, зашто? Милуа ће имати мај у А, зашто је не би тај Приморцац дао? Моју синаку, жену онакога јунака, младу, згодну... Па понуду га! Може му бити, хоће ли, неће ли! Јока се слатко насмија, чујући све што он вјасу.

„Ја, бога ми, не мислим да би то било грешно, но би то лијено било да стечено онакога пријатеља, да...“

„Е, па ајде. Доста више! доста смо се напричали. То је сиршено. Сутра ћу ја зором па Цетиње, а ти па Мират!“¹⁴

Јока оде.

Сержар ваће испред своје колибе на стаде грајати свјим гроњким гласом:

„Хе! момци! на ноге, раданци се већ!“ на колику му срће бјеше весело, павзди паа наса леденицу, на вјасо: ду!

До мало, диже се граја по планини. Стаде блејати, мучање и хрвање поглазде стоке. Планишке вилући разговорашу се. Пастир се дохвати.

У тој вреци, чу се и Јокин глас.

„О-о-о Стана!“¹⁴

Нико јој се не одазва.

„О-о-о Стаке!“

Ни другом.

„О-о-о Стаке срећоо!“ Најаад ће Јока.

„Ето ме мати, ето!“ одговори пура и до мало стиге. Јока, како је видје, потрча ју у сусрет са раширеним рукама, па је притиште на своје груди и изљуби, као да је не бојења видјела од двије године.

„Срећо моја!“ тенаше јој мати. „Виће, као што твоје срце жели. А и моје жели то исто... Гробићемо се око оног... лац-ма-ил-на!“ рече јој на узо.

X.

Иза Љовћена, с мора се длазак облаци, као војске, па летијаху небом. Неки се проспи у путу над Примом Гором, неки се сави као чамца око Дурмиторове главе а преостали летијаху даље над јуначком Херцеговином и дубоком Босном. Понекад небо бјеше чисто, али магла као море притисну низине. Вјетар, час са сјевара, час јужњак, дуи на макове и разноси лииће са стабала. Што га преостали то је жуђево и калало само на земљу. Јата врана и гавранова г-лаку по пустићем пољима и по сивијем голијетима. Дивље патке и враћи падаху по мочварама.

Чобани тељ сјавли стоку и плашња. Свије: још није папу, па има гтаве по окрајинама, а у присојима траве до кољена, те живо пасе; али чобани не трче гозорци, врти се купе у гомиле, а њеци их видјети растргале, гдје стоје дупке, са струмом на глави, па несод струка вире у штрину гдје се на лебу укладе, као да нагађају хоће ли се извајити, јако је из ње синећ замесити. А синећ, њихова жели жина. Буда догнје кукала тогаре дрва, а богме и овије на равнинама велике класе, а жене бремена. Догоде се у млин и догони хитно. Гдје год среташ путника, сваки се јудни као да му кућа гори; готово спако је чекаде у лицу забринуто и као сјетно, осим понекога момка, кога хоће да жене, ја ли дјевојке коју ће да удоме, јер је доба за то. Те ћеш срести ведрог лица и чућеш их да поцјевају, ама као градом.

Еле, бјеше јесен, мртва јесен настала.

Џеи Митров-дин чуло се да је једна чета оставила крвава трага на Царини, између Дубровника и Требиња. Ту је, веле, денкала и напапа турски карван. Па је чета прегазила Требишницу и отишла у Црну Гору.

По Примору тамо и у Херцеговини градило се о' томе. „Падо је турско Косово!“ — говореше шапатом ра'а. Тридесет и три, што требишњектјх тргована што њиховише притапаца дугијех Њорђешића, веле, било је. Богме, веле, бранили су се Турци јуначки, али не помале јуначтво ће напада Милић Грујичић и узаљ Благојевић. Сиво и узаљ Горан-веш Мијајко, — ће напајају, веле, те три арабише са двадесет друга. Од триесити турчина, веле, три су главе пошјејла, а тридесет их посејкоше четини. Сам Грујичић, крвави Чевљанин, веле, посејкоа је шест глава. А нећесов Котарац — веле да је успеоно тамо —, јунач, а згодан, кукала му мајка, посејкоа је и он четир, ама погнбе. Чини ми се, веле, погнбеше још двојица од наших, а неколицина се ранише. А, веле, блага пошјејше на товари! При самоме једном требишцу, веле, пошјејше једнастот стотина дуката!

Тако је шапатом зборила спротноња раја и веселила се турскоме покову.

А турци оиет говораху гласно: „дочекали, веле, власи наше па Царини, ама ни је присјео! Вило их је, веле, тридесетитри а наших двадесет. Три су, веле, жива умала, а тридесет их наших посејкоше. Сам бел-Думојвић, соко сиви, посејкоше шесторо владица! Цко згодни момче, из Фоче родом, посејкоше и оно четир главе, ама погнбе кукала му мајка. Узели су, веле, лијепа оружја са владици, срмази-деденица, шапцара, дугијех крилатинака — бремене, брате!“

Тако је летио глас по ерским земљама, па бијелим или па прним кризима, како га је ко призвавао. Истина, спрота Истина, ја ли је дошла пренакићена туђим перјем, ја ли оперутана и голуждрана!

А било је овако. Та три четовоће, које поменуто, са двадесет биранијех друга дочекаше карван што је сизаво од Требиња у град (Дубровник). Турака је било нешто више. Након жетокте битке, Турци побјегоше, оставивши десетак мртвијех, а од четиница погнбеше двојица, а двојица се ранише. Чета је пошјејла прилично шишара. — у све неколико стотина дуката, — пошјејла десет глава, пошјејла два мртва друга и два рањена, прегазила Требишницу и папула на самани Митров-дан, у Граховску планину, иза Застала.

Дан бјеше ведр. Јуди уморни посејдали и полијејали у једној мјестој долици. Рањени лежаху у крај огња, а два два мртва, покривена струкама, лежаху подале па гомили шуњава, што им њихови другови подетирише.

Вид се дуги одморни, посејдаше спл у коло и припадише шубуке. Пошто се мало поразговорнише и пошјејаше, пошто неки испрвичаше како им је било, мигну Милић некое момче, а овај за себе извуке некаку крпу, па је јатало Стаде дрешити. Сви погзели бјеху сад упрти у врећу и у прете онога; нико зборио није.

Момче извади из вреће неколико леденица и јатагана, па све то метну у гомилу преда се. За тим извади си два неки замотуцак у еуксијој крпи и тресну њом о ледину, да чују другови како унутри звени. Готово сви се пасмијаше томе. М-мак пољко оарјени крпу; у њој бјеше друга, а у другој трећа, а над ова зину, спну, те повелика гомила, жутијех дуката.

Арамбаше се погледаше, а четини у арамбаше.

„Еаа ти, Сиво, ти си најстарији!“ рече Милић Благојевићу.

Овај се стаде нећкати, да је он нејешит томе, да неће; али над навалиши, он пристаде.

„Хоћемо ли наре најприје?“

„А да како!“ одговорише другони му у глас.

Сиво простирије своју струку а засука рукав, па узмишљни по шуу шаку дуката. понустапе их, бројећи гласно. Наброји равнио десет стотина. За тијем понуши духу дунава гледајући у алату гомилу, пак стаде дијелити па двадесет гомизаци, мећући све по један дукат на двадесет мјеста. Кад то сврши, повика:

„Је ли овако, браћо!“

„Јест, јест!“

Онда он узе први дио па га даде Милићу, а овај ш њам у тобан; даде други Мијајку, а трећи себи, па онда редом свакоме друге.

Осташе четир гомизине.

Оно мочке повесе двије рањеницама, па им их зави за војни, а оне двије повесе и стави их на мртваце, па свакога по један.

За оружје се лако погодише. Арабанама даде друштво по једну леденицу и по јатаган, па дар, а остало све у гомли ушћенише, па ко је хтло могао је откупит дио у другога.

Кад тако братски подијелише шићар, узе Милић ијешит с ранијом и наздравн дружици. Пошто се сви обрешше, рећи ће Милић:

„Ево дан оваже, по да сахранимо мртву браћу, па да се иде... Отидите нас двојина ти Мргуде и ти Раде, у село, па донесите мотике и лопате. А, богме, можете се најавити и поцу, ако га је ту!“

Људи се почеше дивати. У то нека баба помози се на ждријезу.

„Ха, ето лам бабе Ђурђе!“ рекоше неки. „Она ће нас послужити, таман као да поручисмо“ по њу!“

Баба се доиштана и назва им Бога Многи се питаше и шалаху с њом, јер им је била позната.

„Која те срећа доноси, Ђуро? Јеси ли знала да смо овде?“ ушта Милић.

„Знала, богме! Каживали ми јутрос наки памни људи. Ха!“ рече баба, показујући на мртве, „ти ће момци да чувају без ијемне стражу на Засалу. Јадин! Изгубите ли још појета?“

„Не, Богу вада!“ одговори Благојевић.

„А ко су? Бјеху ли маали, јадини?“

„Маали, баба, богме... А што, деби (то) још мило а младијем зборити, а?“ рече неки шалцица.

„Чудна ђавола!“ рече баба смјучи се. „Ште вела већ до тога, а богме...“

„Прекрши бако шалу, по казуј што си дашла?“ ашпта Мијајло.

„Богме, дијете, ево девети дан дамас да се овуде навраћам. Знала сам с ће те овуда у поивратку, али ја... и цдох кад, па ево нас дамас са ерешом. А дамас и јест Митров-лашак, хајдучки растанак... А о Ђурђеву-дне, кад се састанете, ако ме не затечете у животу!“

„Остави се прича, по казуј рашта си нас тражила! Је ли вакаш порука од вакаш добра чојка?“

„Богме, дијете, није порука, по нас тражи чоек, добар чоек, тражи нас ево девети дан, би...“

„Ко је тај чоек?“

„Не знам му имена, душо, по високо чоек, виђала сам га у чети, даво, биће...“

„А откад је тај чоек, бако?“

„Из витуцке нахије, душо, виђен чоек и...“

„На ајде га зови!“

„Чек оде ко млади, душо; млади, брже ће. Ето га у Груичиној кући. А баки сад удјелите што, рад срет-на шићара!“

Сви, смјучи се, стадоше тражити по вшћаклијама и за коликом који бијели грошић, да баби поконе, а двојца вјешти селу, одоше по незлозатога чојка.

До мало се вртаху тројца. Бјеше то крупна нека људица. Струку накукувало на главу, па корачаше, да она два једна вшаку уредо с њим.

„Помага ви Бог!“ назва дебелијем гласом, као из бадија, и скиде струку.

„Ха! сердару!“ повикаше многи. „Добар дошао сердару!“

„Како сте, јунаци?“ запта он, омјерајући их свијех.

Арамбаше се цјеливаше с њим, па онда и сви четници редом и ако га многи не познаваху по лицу.

Посједаше.

Али чим сердар ејде, оте му се око, те угледа мртве, па као да бјеше на жераву сво, скочи, отрча и откри оба мртваца и викну грозним гласом:

„Јанко!“

Четнике трнци подибоше како је Пејо узвикнуо. Он се ухвати да косе, кољена му се превисе, те нађе на мртваца, љубећи га и дозивљући једнако: „Јанко! Јанко мој!“

Људи, у чуду, потекосе к њему. Али Пејо, стари соко, прибра се у час, пак се исправи, те блједим ли-де и глас-и што је маад дрхтао, рече:

„Опростите, браво, заборавих се за час, те стадох нарицати. Опрстите!“

Он се поврати на мјесто, гдје бјеше најприје спо. Арамбаше сједоше у крај њега, а остали мало по даде, очекујући сви да он заочи.

Али он гледаше увочен, као чојек који гледа нешто па далеко, ама па далеко.

Најзад Милић прекиде муцање.

„Нијесам знао, сердаре, да ти је то мочке тако у срцу... Оно, знао сам да га ти бјеше прихватио, да си га видео у својој кући. Толико сам знао, а друго ништа!... Ето, од Петрова-дне с нама је био и четовао... Бога ми, сердару, кажи ми га као иједнога друга; преда в друге није поје износио, ће се смрт у очи гледа, ће прскају људске очи... А што, је ли овако, браво?“

„Јест, бога ми!“ рекоше сви у глас.

„Средо људици, брате!“ настави Милић. „Ето и оно-маче, преда нећ бију, појевако је двије главе жие“, па као што је бјеше прихватио, по их остави. То му некако не бегешах, а да га Бог прости, друге му замјерке не би мећу дружином.“

„И што је вада нешто био тужан!“ прихвати друга.

„Никад се то мочке, Бог да га прости, не насмија, ниш нашла... Боже ми ошрсти, рекао бих да је и тражио смрт!“

„А, јунак, јунак!“ опет ће Милић. „Звасмо га Јап-ко Котарани. А вгодан мимо момка, гле-те! Би ли рекао да снава!“

И заиста, Јапко не пазиковаше на мртваца; његова бијели образ, као да ће се насмијати до мало; његове веје као да ће се отарати, кад се момак ирече.

„А што ћени, сердару! Јако пам га је ваљај и пре-жао!“ Фала да је Богу. Барем је јуначки погнуо!“

„Е момци! доша би причања, но да се сарањују мртни, а живи да иду дома!“ рече Мијајло.

Сердар се диаше с патегом.

„Молио би ве, браво, ако је могуће да се мртан сп-лесе до па Његуше. Нећу жалити трошка, вјерујте!“ поче он.

Четници се загледаше.

„А што! Што се загледасте момци!“ викну Милић.

„Пошењемо их, ваистину, сву четворцу, и мртве и ра-вене. Ненито сам се предомислио. Та па ирагу смо! Ако ми не будемо могли одолети, узашемо некако Гривчи-лана, па ћемо им платити...“

Иа, сердару, ово је Јап-ков дио. Ради ако знаш!“ рече прижујући лукато сердару.

Он их узе, па одабра четир момка и подијели њима речакши „Ово је вама, поште ми мртваца!“

Момци положише Јанка на носила, и кренуше за сепардом, као да бјеху члани.

До мало четници подијеше и остале, те та тужна поворка силазаше влиза вијуге граховских планина.

„Е Јанко, Јанко!“ зовуше сепдар као за себе. Што ме упивијеш Јанко! . . . Знао сам ја, знао, да је ти тражиш! Знао сам ја да ћеш је наћи!“

„А што си знао, сепдаре? . . . Зар си слутно да ће погинути? Зашта га Милаш, који поодавно пљане уза в и као га сепдар не опали. „А што си га пуштао од себе, вјере ти?“

„Отпишао је сам пред Петров-дан, а поручи да иде к Владици. Ја у манастир, кажу ми да је отпишао на Цеклини. Ја на Цеклини, к шури, кажу ми: коначно је овде, па да нестане. Тражи, приништу суд. А-ја! Најзад, у мелудневну чух е се в нама. Те ја у Сивњани, нема нас! Те ја у Дугу, нема вас, а најзад дознах да сте к Ваванима пошли. И ето најбог та!“ одговори са горким осмјехом Пејо.

„Фала Богу чуда!“ рече Милаш. „Није но га јуначко срце вукао, а суђењу му, може бити, било да погне!“

На томе прекидоше. Пејо није већ ријечи проговорио до куће.

А дома нареди те ожалне Јанка, као што бјеху и Милува. Онојаше му тијело, па га сахранише у сепдарев гроб.

Стану одврашше у ујасевину (на Цеклини) где је више од по године стајала.

Друге јесени уаде се Стана за неског постаријег човека из Приморја. Уада се толико да се успешном позове. Демајши јој умире послоте три године, а она се приу е најдјим мушкимјем вјетом што га је изала, у род. Сину бјеше најдежа име Јанко:

„Твоје сам му име наденула;
„Кад га зовем, да ме жала мине
„Не зовем га одл и мена сине,
„Већ а зовем одл и мени драги!

Многи су је при-сипал и као удовицу, али се она по што више удавати.

Милица се уда за онога истог Приморца, што је у Стану проио. Стана је и лаговорито заову да то учини.

Тако је Стана живјела у очевој кући, назепа старе и њишеви сина и брата.

У домаћој читули било је забилежено и Јанково име. Поп га је поминао одмах за Петром и Милуном, синовима Пејовим.

Једном мали Станин зашта матер:

„А мамо, шта ми је био покојни Јанко?“

„Ништа, душо! . . . Бијане мпо бједу ти Пеју, а не бјеше нам род.“

„А бјеше ли Његуш?“

„Не — по чојак из свијета!“ одговори Стана, па наешти главу на руку. Дуго је тако стајала и промишљала, па се наспија и устале.

Бјеше ли тај осмјех најмјесен прошлости, златним словима младости?

Или је то био као пријекор судбина?

Може и једно и друго!

С. М.

НACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE
CRNOGORIĆ
Руски пјесници у биографијама.

Написао Н. В. Гербз.

Преводи с руског М. Драговић.

(Наставак.)

Г. Р. Драговић.

Гаврило Романовић Дражали, највећи руски лирички пјесник, пјеван „Бог“ и „Феникс“, родио се је у Казану 3 јулија 1743 године. Јулија 13 слави се дан с архангела Гаврила, те су и поповођеноме дану његово име. Године четвртина свога провео је Дражали у скитану по варонима негале Русије. Није му била ни пуна година кад су се почели пресегавати његови родитељи, заједно с њим, по Русији. Преселили су се најпријед у Јараск, у Вјатској губернији; за тим у Ставропол, у Саратовској губернији и, најпосељку, године 1749, у Оренбург. И ако се држи да је Дражали узшо читати још у четвртој години, оет официјално се зна да се је његово васпитање почело доцније — у Оренбургу, кад му је било воћ седм године. Први наставник био му је, побијени њемак Јозеф Розе, авлашени неспалца и нељакљив. Све што је Дражали од њега научно било је — пеншо мало писати, читати и говорити њемаки. По смрти старог Дражалина удовица његова, заједно са замјеници, преселила се је у Казан, а сина свога, у чекану открива гимназије, дага је ипши јунокури Поластојев да га обучави ариџматике и геометрији. Најпосељку, године 1758 јануара 21, била је отворена гимназија и Дражали је био пријемљен у број великиг ученика, али и ту се је учио само три године.

Године 1762 Дражали је морао отићи у Петроград те тамо ступати у Преображенски пук у који је био записан неколике године пријед тога. Пошто је дошао у престолницу био

је одама примљен у службу и 28 јунија, исте године на дан ступања на престо царице Екатарине II, стајао је Дражали на војничку стражу у Зимњи дворца. Ево како онекује своје прво живје биће у Петрограду: „Ностуницима за војничку службу жившо сам у казарми међу многица ожељенима и нежељенима војницима. Због бесекотне пијесам с могао банити ни музиком, ни цртањем. Оставини ове вјештине ја сам се бавио читањем и писањем онда кад су други сивали. Такође бившо сам се писњем стихова на различне догађаја. Правила појезије иршио сам из Трепљавског, а у изразима и ријечима стараш се подржавати Домоносову, но будући пијесам имао талант, сличнога његовим, пијесам у томе имао успјех.“ Такојем начином проживио је Дражали цијеле седм године, т. ј. док није био промињен у први ошљетерски чин. Он, примјеним обљоточива положаја Дражали је добио толико влободителна премења да је могао по неколико ура посветити изучавању њемаког језика ради чега је почео преводити њиљевина дела Клеветала, Хагедорнова и друга. Вагадорица својим радонима Дражали је у бран изашо на главо сљедствот чога било је ипшио познатиство а Хоравковим, Хемингером, директорим Академије наука Дамашкиним и другим, али, при свеку томе, ипши још био припадат на њиљевина. Већину онога што је у ово врлијене записано упиштио је, а оно је што оставио те је показаво само најближим другонима. Не гледајући на поповођене у

семага себе Државин је, у ово вријеме, почео преносити Каопитовику „Месјаду“. На молбу Домашнева Државин му доле почети овога превода да га прочита и Домашнев га изгуби. Ово чинио те Државин изгуби вољу продужавати овај превод. У ово вријеме, кријући од Државина, било је нитантно по неколико његових pjesama и међу њима „Поглађа Валде и Каску“ од Ованди. Али автор није био тијем задовољан.

У брзом преселу околности се променили — и, године 1773, видимо Државина у стенима око Воле је се бори, под командом Бенедакта Бибикова, против самозванца Тутанова. Оваје Државин почиње живјети првим војничким животом: неко вихор лета он из једне губерније у другу, проводи дане и ноћи под отвореним небом, и срећно испуњава војничке задатке које је добијао од свога заповједника. Државин савно пољеђује савску војску побуњеника који су шлећи да по пријезу Црнугу удељу унутрашње губерније царевине; одбјеђује саратовске дучко козације од грабача Киргуз кајсика и, после саратовскога бора, ослободња више од хиљаде фамилија које су били зиробили побуњеница. За ово иуанито царина га је наградила чином капитан поручника и даровала му 300 дула мушкараца у Бијелу Русију, а у брзо за овим Државин брже проповеде у чин пуковника. У вријеме службовања код Бибикова Државин је много писао и, пошто се је вратио у Петроград, издао је књигу својих pjesama под насловом „Читаљачкоје ода“. Ово име Државин је дао својој књизи по имену града око којег је дуго живио у вријеме своје ексцеленције. Већи дио ових pjesama Државин је узео од Фридриха Великога. Између оригиналних ода наша је опште одобравања само његова „Ода на знашност“, готово све остале пропале су и не праживеле.

Године 1778 Државин се је оженио са Екаторином Јаковлевом Бастидовом предивном и добром девојком која је страствено пољубила Државина-pjesника. Своју жин Државин је оцјењивао у својим pjesama под именом „Пазнире“. Овај брак може се назвати потпуно срећним. Екаторина Јаковлевна окружила је Државина најљепшим старанјем, а добила је и разговара је његове свадбене сумње у самога себе, утврђивала је његове буре којима се је он често црта и зато предлаже: „Где-лишта га је у грци данаша службеник истражила, који је варао често Државин тинио због његовога варања и поштења на карактер. У почетку Државин није имао особите грехе у дулава. Тек после пет година, пошто је био преведен у Сенат, добио је чин статскога саветника. Године 1784, после многих непријатности, био је ослободен од службе са чином првог статскога саветника. После овога Државин се чинио преломом својим друштва Довои, Капитиста и других, а такође добрим саопштењем и његова Батјева. Државин, који је од овога вријемна у свему отово штириво Ломоносова почео је изазвати на нови пут, који је после преломно његово име и оставио да потмицва да се слави с њим. Не гледајући на све оно Државин се је још одлучено скептички у својим великим прозацима, и, кад их је штириво у „Петроградско Вестнику“, није потмицвао под њима своје име. Узауздано су га уздиравали да његове бесимне pjesme чине добар и пријатан утисак на публику: pjesmen се је више цудио, него радовао таквим изјављенима. Морјано се цудићи овој невојери Државина к својој исповестним самоубиствима, тијем више што је он већ у ово вријеме био автором pjesama: „На ријење на јевејери порфиророднога сина“, „На смрт књаза Меллерсхога“, „К' правој сусејду“, „Влаштинсима и судијима“ и других. На посектуе генији Државина ласја се са своим сјаом, и јави се у свему сјају своје величине пред заплоченим публиком у најбољему готово ресниговом приладењу „Фелизи“, „Фелизи“ је написана године 1782 по случају изласка на свијет првог царине Екаторине „Цареве Хмур“. Ону Државину pjesму написалима су другији његови, без његовога знања, у „Сабесједнику“ журналу које ја је издавала гроувца Динкова. Публика је „Фелизи“ гледа са највећим похвалом, али је била и узроком многих непријатности за автора од стране оних жељди који су себе познати у приговорима исто pjesme. Царина Екаторина била је веома задовољна pjesmom и у знак пријатва даровала је pjesнику златну табакеру у вриједности од 500 дуката. Успјех „Фелизи“ окренио је Државина к' новим трудовима. После „Фелизи“ изаше у његово pjesmo „Благородност Фелизи“, „При-

вљење Мурзино“ и „Рјешенисаду“. Овом посљедњом pjesmom Државин је зато задовољи Потемкиново пријатељство, али труд му је био узалуда. Наполејду, године 1784, било је написати у „Сабесједнику“ његово најважнијег pjesнику проповеде ода „И о!“ која је утврђила његову славу и учинила његово име познати по свима крајевима царевине. Државин је ово дуго почео писати 1780 г., али је довршио тек 1784 у Нарву куда је био отиша пошто је оставио службу. Она је по неколико пута била преведена на њемачки, француски, шпански, италијански, швајцарски, поље и, чеша, латински и јановски језик. Проведа француских, по броју Платонаротога, било је више од петнајст, не бројећи у томе превод Жуковскога прозом, који је изишк јошт 1799 године кад је Жуковски био у чинка благородничког писанина при московскоме униерзитету.

Није дуго прошло а Државин је опет био позван на државну службу. После четри мјесеца његове оставке царина Екаторина, по советној вољи, постави га за Олонцовога губернијатора, же је, у то вријеме, био генералним губернијатором Тутанови, рофак књаза Вяземскога, некадашњи а Државиново старењине, са којим је Државин живио у најбољој слави. Није прошло дуго времена Државин се завлади са Тутановим, те због тога био је, године 1785, премјештен за губернијатора у Тамбов куда се је одаи и преселио.

Пошто се је преселио у Тамбов Државин се је урдио заузео околу службених послова. Написао је „Урђење обшестовних болница“, „Проект бирдства у Тамбовској губернији“, „Топографско описанье Тамбовске губерније“. Пјесме није писао, али веома бројити његов „Пролог“ који ја је написало за свој данашњи театар. Не гледајући на умјереност коју је у свему Државин показао, пошто је био премјештен на службу у Тамбов, његово поштење и искрестност узвукну су га у нахду непријатности. Његови думани довели су ствар до тога да је био циничан службе и метнут под суд. Пошто је Државин видио да му ништа не помаже његово умјерено поштење, није га то још више је прекинуо стилово писати, него га и његово тога тога још више него пријед, он се опет прихватио пера и уздвојено ревностно почео писати стихове. Тада се појаве његове pjesme „На смрт гривење Румјанови“, „Јесеи у ирјезе ода“ „Ода на“, „Побјеђивање“, „Владичество Божије“, „На смрт“, и друге. Године 1789 врати се Државина опет у Петроград, код Кавказова. На узасе Империјале: Ова је ода написана у августу 1781 године, т.ј. тај час пошто је био уздвојено царица највишеје у заслугу Империјале. Царина је обласку автора највијаним похвалама и даровала му украсну бриљантинта табакеру. Књаз Таврически (Потемкин), после повратка свога у Петроград, највише је Државину своју искрестност и благодарност на ову ода. На смрти његове тога Државин, по наређу Потемкиновој, опште свјаност која је држала у Тавричком двору у почетак Потемкиновог, после узасе Империјале, те после тога Државин буде по сузу израдан и назначан за статс-секретара (државног секретара) код Царине. У овој новој дужности Државин је могао писати што је хтио, али је морао све написане подносиати царини на прочитање. К' овомо вријемну одnose се ове његове pjesme: „Штења по црквеном суду“, „Сименик хероју“, „К' другомо сусејду“, „Видишам“, „На умјереност“, „На рођење в. к. Олга Павловне“, „К' И. А. Дюбу“, „Храновидком“ и друге. Године 1793, на дан бракосавјетства великога књаза Александра Павловича, (28 септембра исте године), Државин је био постављен за сенатора, принаодеден у чин тайпота свјетјеника и одликован орденом св. Владимира II. степена. На неколико недеља после овога, Државин је постављен за предједельца Комисије колегије. Не гледајући на своје досаде тешке службене радозне Државин је урдио продужавати битији се поштом. Веома важијоу pjesme, које је написало до 1796 године, т.ј. до смрти царине Екаторине: „Изра“, „Ластавица“, „Два гроба Е. Ј. Државинове“, „Пријазна и појавла Пазнире“, „Моя кумир“ (иди), „Видишам“, „Славу“, „На“, „На смрт грива Орова“, „Побјеђивање његове“, „Ивица“, „Сименик“ и многе друге. Ово је све Државин прицинуо у један рукопис и подио га царини Екаторини. После смрти Екаторине велике, која је једина била извором свих његових надахнућа, Државин је видио да је његово поштење сиротино, да је звијезда његова запад и да њему нема више мјеста при

двору. Цар Павло изначио је био Државна управитељем канцеларије Државног Савета, али у брзо касније је то ипак напустио и поставио Државна управитељем Сенатора. Државин је и ово походио без ропота и изнова се примио на прва службена дјела, и само по кад кад забављао се је преводима из Хорација и Давидових псалмова.

Наступа година 1799. наступљу славно побједу Суворова у Италији које прославиле новом слави руског оружја — и Државин узима опет перо у руку и опет се синује његови стихови по артији. Од свих ода, које је ипрејал посветио побједи великог руског оружја у Италију најбоље су му: „На побједу у Италију“ и „На прелазак преко Алпских гора.“ После тога, по личној заповиједи цара Павла, Државин је био послан да про дјело замршана дјела покојног фелераља Зорина, на пошто је савршено овај посао био је послан у Вијену усуду да извиди узрок сире аптане тамоних мизина. Државин је оба погла савршено савршено због чега му је цар даровао чин прабога тајнога саветника, и орден св. Јована Јерусалимскога. У брзо поспе тога био је ипак, по дру и пут, председником Комерц коллегије, а кроз три мјесеца Државин касиром (булгачиком). На дан крунчења цара Александра I. Државин је био одликован ордевом св. Александра Невскога, после тога био је одликован од свих узности за изузетком сенаторске. Године 1802, кад су се уредила министарства, Државин је био постављен за министра правде, али због старости није могао прихвати министарске дужности, те је, после једне године, до доброволног остављања на министарско звање. Од тога времена, до саме смрти, Државин је живио дјелом у своје село Завлику, а дјелом у Петербургу. И у то вријеме бавио се је литературом, али готово изузетно поједином. Рад његов овога времена није дао ничега особито важнога. Старост је рупила његову животну енергију и гасила у души његову сву уображену. Из све масе стихова, које је Државин написао за последњих петнаест година, заслужују да се спомену две одије поеме: „Живот у Завлици“ и „Атлантида и востану Данског.“ Прва је посвећена к' епископу староруском Евгенију Фокановићу, који је можда био митрополит кјевски. У тој поезији црвеник описује епоје жебе биће у Завлици. Друго је оспеваније К' (Гладијум) и втаману војско доцне Шатова. Осим тога имале су успеха неке његове оде, које је написао године 1812—1814. Те су: „Хири на лирично-епична на провале Франца на отачастину.“ „На смрт Феддариана књаза Смоленскога.“ „На побједу код Јабцига.“ „На покорјење Париза.“ „На сретанје побједитеља Јевропа Александра I.“

С почетком прозећа, године 1716, Државин, по своме обичају, преселио се у своје село Завлику же је и умро 9 јулија, исте године, у седамдесет трећој години свога живота. Тјело његово, по његовој жељи, сахрањено је у Хутинском Варлаамовском манастиру. Ипак споменик подикнут је Државину, године 1847, пред здањем Казане ога универзитета.

Цио осамдесети вијек до је Русији само једнога прабога pjesnika — то је био Државин. Државин, као лирик, стоји више свијех свијетских предшаственника и савременика (у Русији) по наизуманију и самога Ломоносова. Државинова стихотворења издваста су за живота његовога четри чина: Године 1776 (Оде преведене и сачињене при гору Чатагату) 1774 године; године 1798 (Сачињена Државина ч. I.); год на 1804 (Анакреонтске поеме); и 1808 (Сачињена Државина) четри части, а 1816 издат је пети том, као додатак к' издану од 1808 године. После тога књигописалац Смирдин излао је сачињена Државинова по насловом: „Подуину с ул сачињена Државина“ (1831 год.) по исто изданје претплатио је године 1833. Ово изданје за дуго времена држало се је за најбоље изданје Државинових сачињена; по кад је изашло на свијет дошљакче изданје Сачињена Државина са објашњенима и примједбама Ј. Грота* (године 1864—1872, седам књига) изданје Смирдина изгубило је свој значај и првинују цијену.

В. П. Мајков.

Василије Иванович Мајков, автор „Елсијеца“, родно се је 1728 године, а 1742 био је записан у лајб гвардију у Симео

вопски пук, по ово је било само номинално ступање његово у службу, јер све до осамнаесте своје године остао је код куће ради „Науке“. Мајков је започео војничку службу године 1747 и прослудио је у њој тринаест година, после чега је био отпуштен из службе са чином капетана од гвардије (парте). Пошто је оставио службу наредно се је у Москву, а по кад кад одио је у Јарослав и своје јарославско инаме. Августа 4, године 1766, Мајков је опет ступио на службу, као први помоћник (говарицх) московскога губернера и остао је на ту службу до 1768 године. Године 1775 проишанен је у чин бригадира и назначен најстарим чланом московске оружане палате, же су се чувало све драго цијености које су принадале руском царском двору. У почетку 1778 године Мајков је био позван у Петербургу же му је придоджено мјесто Херолдмајстора, по пријед него је ону службу замало вратио се је у Москву же је ипак изнекадо умро, 17 јулија 1778 године. Сахрањен је у Дописком манастиру. Дубав и појезији јавља се је у Мајкова врло рано, али је почео пишати стихове тек пошто је дошао у Петербургу. Први његови стихови издешали су свијет у почетку године 1762 у журналу „Корисна условеља“. Прве су му поеме „Цитеча“ и „Епиграма“, „Ода царици Еватрији II“. После тога у журналу „Слободне уре“ (Слободне листи) 1763 био су ипакимале три Мајковљеве поеме „На ступањни суд“, „Поема на епископа“, и неколико одломака из Овидијевог Метаморфоза које је он, будући није знао латинскога језика, прерадио у стихове по руском прозаичком преводу. Осим овога Мајков, у вријеме бављења у Москву, написао је неколико ода, ипак басана и напалују појему „Играч Ломбера.“ Ова појема имала је велики успех што се може виђети на одзна о којој у „Рјечнику, Новикова, а и из тога што је три пута издана. Године 1769 на придворном театру у Москви претстављана је Мајковљева трагедија „Атлантида“. Друге двије његове трагедије: „Темист и Јеронима“, и „Мерона“ трагедија господина Волатера, преведена су у стихове из руске прозе, које су изашо 1773 и 1775 године, ивијеш претстављене. У осталема Мајков није изнашо на изас ништа свијетских трагедијама, ниш одама и басана, не о са двије напалује појеме: „Играч Ломбера“ и „Елсијец, или рајдурђење Вахх“, веровито де је јавном користовао „Елсијец“ који је изашо на свијет 1771 године првим изданјем, а године 1778 другим издањем. Трећи пут појема је била претплатана у „окупу сачињена Вахх“ Мајковљева (Петербургу 1809). Ово је изданје поподуно изданје Мајковљевих сачињена издатог је 1867 године под називом: „Сачињена и преводи В. И. Мајкова. Редакција изданја П. А. Есеровскога, Петербургу 1867.

Н и т а њ е.

У Читковим „Есејима“*) читам, како је већ у прошлом вијеку учиња јевоната Б о ш к о в и њ (Воссович) у својој „Theoria philosophatæ naturalis“ заступао у питању о суштини материје начело претеке атомистичне, уз које у даташњем вијеку стоје нарочито физичари Фараде, Вебер и Фелпер.

Мени је за све што студије од потребе да знам ко је тај Г о ш к о в и њ. Судећи по ипрезмену он ће бити наше горе лист. Ако је коме више што познато о том Вошковићу, молим да ми јави.

Цетиње, 18. Децембра 1885.

Јован Павловић.

*) Essays von Wilhelm Wandt, Leipzig, Verlag von Wilhelm Engelmann, 1865.

С овим бројем „Зета“ престаје излазити.

УРЕДНИШТВО.